

Jätteenkuljetusjärjestelmä-asianosaisten kuuleminen

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta 14.6.2022 § 11

Valmistelu

Valmistelijana jätehuoltopäällikkö Terhi Lylyjärvi, p. 040 661 7282

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta on käsitellyt jätteenkuljetusjärjestelmää vuonna 2013 (10.4.2013 § 9).

Päätöksessä käsitellään kuntavastuun alaisia jätteitä, jotka määritellään jätelain 32 §:ssä. Sako- ja umpikaivolietteet rajataan tämän päätöksen ulkopuolelle.

Jätelain 36 § nojalla kiinteistöittäinen jätteenkuljetus voidaan järjestää kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena, jolloin jäteyhtiö huolehtii jätteenkuljetuksen kilpailuttamisesta hankintalain ja jätelain mukaisesti siten, että kuljetusyrittäjillä on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätehuoltopalveluiden tuottamiseen. Sopimussuhde tehdään jäteyhtiön ja kuljetusyrityksen välillä. Kyseessä on julkisoikeudellinen palvelu, josta perittävä maksu määrätään jätetaksassa. Kuljetushinta ja mahdolliset lisäpalveluiden kustannukset määräytyvät yhteiskilpailutuksen perusteella, ei kuljetusyrittäjän itsenäisesti päättämänä. Kiinteistönhaltijan järjestämänä, kiinteistönhaltija sopii valitsemansa kuljetusyrittäjän kanssa jätteenkuljetuksen järjestämästään keräyspaikasta kunnan määräämään vastaanottoaikaan. Sopimus on yksityisoikeudellinen ja jätetaksassa määritellään maksu jätteenkäsittelyn osalta. Kuljetusyrittäjä määrittelee kuljetuskustannushinnat itsenäisesti.

Jätelain 37 §:n mukaisesti kunnan on seurattava ja valvottava jätteenkuljetusjärjestelmästä tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Jätelaissa kunnan järjestämä jätteenkuljetus on oletettuna kuljetusjärjestelmänä. Kiinteistönhaltijan järjestämänä se voidaan järjestää vain jätelain 35 §:ssä ja 37 §:ssä annettujen kriteerien täytyessä. Tehtyjen selvitysten ja saadun asiakaspalautteen perusteella voidaan todeta, että jätelain vaatimukset eivät täyty kaikilta osin Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan toiminta-alueella.

Kuljetusjärjestelmäarviointi on suoritettu ulkopuolisen konsultin toimesta vuonna 2021 KESTO-hankkeessa. KESTO- Kestävän energiankäytön, materiaalitehokkuuden ja ilmaston seudullinen toimintasuunnitelma -hankkeen päätehtävänä oli laatia seudulliset ilmasto-ohjelmat ja kuntakohtaiset ilmaston toimintasuunnitelmat Ylä-Savon seudulle. Hanketta hallinnoi Navitas Kehitys Oy. Raportissa ennakoitiin myös muita jätelain muutoksia. Lisäksi jätehuoltoviranomainen on seurannut ja arvioinut toimintaa aktiivisesti vuosien aikana ja keskustellut säännöllisesti ympäristönsuojelupuolen ja jäteyhtiön kanssa kuljetusjärjestelmän tilasta. Jätehuoltoviranomainen on laatinut taustamuistion, jonka tavoitteena oli selvittää Ylä-Savon alueen jätehuollon järjestämistapaa verraten sitä mahdollisuuksien mukaan erilaisiin tutkimuksiin ja toteuttamistapoihin muualla Suomessa.

Tehtyjen selvitysten perusteella jätehuollon kaksoisjärjestelmästä esitetään poistumista siirtymäajan jälkeen koko Ylä-Savon alueella. Siirtymäaika on minimissään jätelain säätämä 3 vuotta päätöksenteosta. Aikaisintaan kuljetusjärjestelmä muuttuu vuoden 2026 alusta.

Vuonna 2021 voimaantullut jätelaki siirtää kiinteistönhaltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi yli 5 asuinhuoneistojen kiinteistöjen pakkausjätteiden keräyksen taajamissa heinäkuussa 2023 alkaen. 10 000 taajaman omakotitaloasukkaiden biojätteiden keräys siirtyy kiinteistönhaltijan järjestämästä jätehuollosta kunnan järjestämäksi 19.7.2024 alkaen. Samalla siirtyy myös 5 asuinhuoneiston biojätteenkeräys kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi.

Ylä-Savossa on sekajätteiden keräyksessä tällä hetkellä kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus. Jätehuoltolautakunta esittää sekajätteiden kuljetukset järjestettäväksi kunnan järjestämänä palveluna vuoden 2026 alusta alkaen.

Ylä-Savossa on biojätteiden osalta käytössä kaksoisjärjestelmä, josta poistutaan lakiperusteisesti kokonaisuudessaan kunnan järjestämään palveluun siirtymäsäännöksen myötä vuoden 2024 aikana. Biojätteiden kuljetusjärjestelmämuutos koskee Sonkajärven ja osaa Lapinlahden kunnan ja Iisalmen taajamaa.

Pakkausjätteiden osalta käytössä on tällä hetkellä kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus, mistä siirrytään lakiperusteisesti 2023 heinäkuussa kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan alueella ei ole jätelain 35 §:n edellyttämällä tavalla tarjolla jätteenkuljetuspalveluita kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Yläsavalaiset ovat olleet osin tyytymättömiä samaansa jätehuollon palveluun, valituksia on tullut ympäristönsuojeluviranomaisille, ympäristöterveyspalveluihin, Ylä-Savon jätehuoltolautakunnalle ja jäteyhtiölle.

Nykyinen kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus ei kaikilta osin edistä jätehuollon yleistä toimivuutta eikä kehitä palveluita alueellisesti. Alueen jätteenkuljetusyrittäjistä osa on kehittänyt jätehuollon keräystä muovinkeräyksen osalta tarjoten muovinkeräystä vapaaehtoisena keräyspalveluna. Kaikkien yritysten kuljetuskalusto ei täytä puhtaiden ajoneuvojen direktiivien vaatimuksia. Nykyinen malli on aiheuttanut tietyillä alueilla haittaa ympäristölle alueiden roskaantumisena johtuen astioiden ylitäytöstä ja astioiden väärinkäytöksistä. Nykyinen järjestelmä ei anna kotitalouksilla jokaisessa tilanteessa kotitalouden vaatimukseen parhaiten sopivaa palvelua palveluntarjonnan puutteen vuoksi. Nykyjärjestelmässä viranomaistoiminta jää vaillinaiseksi ja jätelain nojalla annettuja vaikutusmahdollisuuksia jää käyttämättä.

Yleisissä keskusteluissa on käynyt ilmi, että asukkaat ovat kiinnittäneet huomiota vanhaan kuljetuskalustoon. Lisäksi asukkaat harmittelevat sitä, että tietyllä katuosuudella kulkee usean eri yrityksen jäteautoja. Toisaalta osa asukkaista asuu sellaisilla alueilla, ettei jätteenkuljetuspalveluita tarjoa kuin vain yksi yrittäjä. Aito mahdollisuus valita jätehuollon palvelut kustannustehokkaan kilpailutuksen myötä eivät toteudu kaikilla alueilla. Asukkaat toivovat saavansa jätehuoltopalvelut kustannustehokkaasti ja hyötyvänsä jäteyhtiön kilpailuttamasta hinnasta, missä suuren volyymin tuoma tehokkuus näkyy halvempina sekajäteastian tyhjennyshintana asiakkaalle. Asukkaat ovat antaneet palautetta huonosta asiakaspalvelusta jätteenkuljetusyrittäjien osalta. Puheluihin tai yhteydenottoihin ei ole vastattu asiakkaan toivomassa ajassa. Poikkeavista keräysajoista ei informoida, mikä voi johtaa astioiden liikätäyttöön. Asukkaat ovat kertoneet säilyttävänsä jätteitä kotona, kun tyhjennysajat venyvät sovitusta. Asukkaat ovat kertoneet, ettei jätteenkuljetusyrittäjät aina tarjoa tyhjennyksiä asiakkaan

tarvitsemalla tiheydellä vedoten väärin perustein jätelakiin ja kiinteistön sijaintiin haja-asutusalueella. Yleisesti tällaisessa tapauksessa on kyse kotitaloudesta, mikä ei halua kompostoida, kiinteistö sijaitsee haja-asutusalueella ja kiinteistö haluaa noudattaa jätehuoltomääräysten 2 viikon tyhjennysväliä. Osa asukkaista on tyytyväisiä alueen jätehuoltoon.

Alueen ympäristönsuojeluviranomaiset kokevat uhkasakkomenettelyn jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen osalta kankeaksi ja aikaa vieväksi prosessiksi. Uhkasakkomenettelyn laiminlyönnin seurauksena, asiaa voidaan kärsäjäoikeudessa, mikä puolestaan kuormittaa Poliisia. Valvontamenettelyn myötä osa kiinteistöistä on hoitaneet jätehuollon paperilla kuntoon, mutta kuljetustiedoista paljastuu, ettei tyhjennyksiä ole ko. kiinteistöille aloitettu osassa tapauksista missään vaiheessa. Jäteyhtiön järjestämän jätehuollon myötä, alueelle perustettava aluekeräyspisteverkoston tarjoama palvelu on ympäristönsuojeluviranomaisista hyvä ratkaisu. Jätehuoltoon omalla astialla liittymättömät kiinteistöt osoitetaan ympäristönsuojeluviranomaisen toimesta tietyn määrätyn aluekeräyspisteen käyttäjäksi ja näin jätelain vaatimus jokaisen kiinteistön kuulumisesta jätehuollon piiriin täyttyy.

Ympäristöterveyspalveluista jätehuoltolautakuntaan ollaan oltu yhteydessä tilanteissa, joissa isot kimpakeräyskontit ovat olleet rikkinäisiä tai huonokuntoisia, haittaeläimet ovat rikkoneet ylitäysien astioiden viereen jätettyjä jätösäkkejä ja levittäneet roskia ympäristöön. Samoin taho on ollut yhteydessä asukkaiden ilmoitettua, ettei jäteastioita ole tyhjennetty sovitun mukaisesti tiettyjen tyhjennysväliviikkojen mukaisesti.

Jätehuoltolautakunnan viranomaiset on työskennellyt jätehuoltolautakunnassa vuodesta 2013 alkaen ja kerännyt

toimintavuosien ajalta asiakaspalautteita jätehuoltoon liittyen. Monet kritiikkiä saaneet jätehuollon kohdat ovat huomioitu paremmin kunnan eli jäteyhtiön järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Jäteyhtiön järjestämänä jätteenkuljetuksien asiakaspalvelu on yhtenevää koko alueella. Jäteyhtiön järjestämän keräyksen alueella asiakkaita informoidaan etukäteen tulevista poikkeuksellisista keräysajoista ja muista muutoksista. Asiakkaat pystyvät itse muokkaamaan sähköisesti hyvin joustavasti kiinteistönsä jätehuollon palveluja tarpeen mukaan. Ilmoitus kompostoinnista hoituu myös sähköisen järjestelmän kautta. Palvelut tuotetaan jätehuoltomääräysten mukaisesti, syrjimättömästi ja tasapuolisesti koko Ylä-Savon jätehuoltolautakunnan alueella. Jäteyhtiön hallinnoidessa kuljetuksia, aluekeräyspisteverkosto perustetaan palvelemaan kiinteistöjä, jotka eivät tarvitse kiinteistölleen jätteastiaa, vaan haluavat käyttää aluekeräyspistettä. Liittymisvelvollisuuden seuranta on helpompaa, kun kuljetustiedot näkyvät ajantasaisesti jätehuoltoviranomaiselle. Jätehuollon palvelun kustannukset ovat yhtenevät huolimatta siitä, sijaitseeko kiinteistö haja-asutusalueella vai taajamassa. Jäteyhtiön kilpailuttaessa keräykset, asiakkaat hyötyvät volyymibisneksen mukanaan tuomista usein halvemmista jätehuollon kustannuksista. Jäteyhtiö tarvitsee toimintansa tueksi jätteenkuljetusyriityksiä, sillä jäteyhtiö ei omista pakkaavia jäteautoja vaan kuljetukset hoidetaan kilpailutettujen sopimusten myötä. Jäteyhtiön ollessa voittoa tavoittelematon yhtiö, se kehittää asiakkailleen aktiivisesti koko ajan palvelua, mikä vastaa kuntalaisten tarpeeseen parhaalla mahdollisella tavalla. Tällaista palvelua ovat muun muassa ekopisteverkoston ylläpito ja kuljetusjärjestelmän muuttuessa sekajätteiden osalta aluekeräyspisteverkoston ylläpito. Jäteyhtiön järjestämänä kuljetuspalvelut on optimoituja, jätehuoltomääräyksien mukaisia ja mahdollistavat nykyistä laajemmin palveluntarjonnan.

KESTO-hankkeen selvitys osoitti kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen vähentävän ajokilometrejä ja pienentävän kasvihuonekaasupäästöjä verrattuna kiinteistönhaltijan järjestämään kuljetukseen. Kunnan järjestämässä keräyksessä hinta on keskimäärin pienempi kuin kiinteistön järjestämässä keräyksessä.

Strategisten tavoitteiden ja yritysvaikutusten arviointi sekä kuntien päätösten ennakoarviointimenettely

Päätös toteuttaa strategian tavoitetta

1. Inspiroiva Iisalmi
2. Ihana Iisalmi
3. Ihmeiden Iisalmi
4. Kestävä kuntatalous

Päätöksessä asetetaan kuljetusjärjestelmämuutos kuultaville. Kuulemisella ei ole erityisiä vaikutuksia yrityksiin, ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Kuljetusjärjestelmän muutoksesta tehdään päätös tulleiden lausuntojen ja mielipiteiden perusteella myöhemmin vuoden 2022 aikana.

Iisalmen strategiassa arvoina on mm. rohkeus ja ympäristövastuullisuus. Rohkeus uudistaa vanhoja toimintatapoja ja reagoida muuttuvaan toimintaympäristöön. Ympäristövastuullisuuden osiossa mainitaan hyvä logistiikka, minkä kautta saavutetaan kustannussäästöjä. Jätteenkuljetusjärjestelmän muuttaminen kunnan järjestämäksi toteuttaa strategian arvoja.

Lisätietona jaetaan

- KESTO-hanke, Jätteenkuljetusjärjestelmien vertailu ja arvio tulevaisuudesta Ylä-Savossa

- Sekajätteen lajittelututkimus ja jäteastioiden täyttöastetutkimus Ylä-Savon jätehuolto Oy:n toiminta-alueella
- Jätehuoltopalvelut Ylä-Savon alueella- raportti

Jätehuoltopäällikön päätösehdotus

KESTO-hankkeessa tehdyn jätteenkuljetusjärjestelmien vertailu ja arvio tulevaisuudesta- raportin perusteella ja viranomaisten saadun palautteen perusteella jätehuollon kiinteistönhaltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta sekajätekeräyksessä esitetään luovuttavan siirtymäajan jälkeen vuoden 2026 alusta alkaen. Siirtymäaika on noin 3 vuotta päätöksenteosta. Siirtymäajan jälkeen jäteyhtiö järjestää Ylä-Savossa kokonaisuudessaan kotitalouksien jätteenkeräykset.

Jätehuoltolautakunta varaa ennen kuljetusjärjestelmäpäätöksen tekemistä ja järjestelmän muuttamista kaikille, joiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin päätöksenteolla voi olla huomattava vaikutus, mahdollisuuden saada tietoa asian käsittelyn lähtökohdista ja lausua mielipiteensä asiasta jätelain 38 §:n ja hallintolain 41 §:n mukaisesti. Hallintolain ja jätelain mukainen kuuleminen alkaa 20.6.2022 ja päättyy 31.8.2022 klo 15:00.

Asia valmistellaan kuulemisen jälkeen päätöksentekoon.

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta avaa sähköisen kanavan mielipiteiden ja palautteiden jättämiseksi kuulemisen ajaksi. Palautteet kerätään ja niistä laaditaan erillinen raportti Ylä-Savon jätehuoltolautakunnalle.

Päätös

Hyväksyttiin.

Muutoksenhaku

1 A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Toimenpiteet, otteet

- Lausuntopyyntö jäsenkunnille
- ilmoitus paikallislehtiin
- Ipointtitiimi /ilmoitustaulu
- Toiminta-alueen kirjaamot
- Ylä-Savon Jätehuolto Oy